

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Otiositas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Ostentum non tantum errata natura, ut sunt partus in placem...

Ab ostentum verbum est, quod sine utilitate loquentis & audientis dicitur...

Ab otiositas ad noxia verba, à leuioribus ad grauiora venimus. in pass.

Ostia mater est nugarum, & nouera omnium virtutum. Ipsa enim est, quæ virum fortem fortissimè præcipitat in reatum...

Natura quidem humana, sicut duris laboribus instruitur, ita peccata torpenti fatuatur. Ioan. Casp. lib. 1.

Ostium, quod indutrice & studio maxime contrarium videtur, præcipue subnecti debet: non quo euaneſcit virtus, sed quo recreatur. in epist.

Quidam mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Ostium parit fastidium, exercitium famem, fames autem miro modo dulcia reddit, quæ fastidium facit insipida. in epist.

Ostium verbum est, quod sine utilitate loquentis & audientis dicitur: qualia qui de rebus friuolis dicitur, & fabulas antiquas narrat: cæterum qui scurrilia replicat, & cachinnis oria dilfoluit, & alii quid turpitudinis profert, hic non otiosi verbi, sed criminosi tenetur reus. in Matth. 1.

Aliquid operis facito, ut te Diabolus inueniat occupatum, non enim facile capitur à Diabolo, qui bono vacat exercitio. in sermon.

Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicii, Otiosum quippe verbum est, quod aut utilitate rectitudinis, aut iustæ necessitatis caret. Gregor. in homilia 6.

Nunquam Dei amor otiosus est, operatur enim magna, si est: si vero operari renuit, amor non est. ibid.

Ab otiositas ad noxia verba, à leuioribus ad grauiora venimus. in pass.

Ostia mater est nugarum, & nouera omnium virtutum. Ipsa enim est, quæ virum fortem fortissimè præcipitat in reatum...

Natura quidem humana, sicut duris laboribus instruitur, ita peccata torpenti fatuatur. Ioan. Casp. lib. 1.

Ostium, quod indutrice & studio maxime contrarium videtur, præcipue subnecti debet: non quo euaneſcit virtus, sed quo recreatur. in epist.

Quidam mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

Quidam autem mane surgens, reperit caligas à foricibus arrosas...

POETICAE SENTENTIAE.

Quid. i. Pont. 6.

Cernis, ut igneum corrumpant otia corpus? Ut capiant virtutum, in moueantur, aqua? Et mihi si quis erat dicendis carminis usus, Deficit, estq; minor factus in inerte situ.

Lucan.

Variam semper dant otia mentem.

Quid. i. Pont. j. i.

Otia corpus alant, animus quoq; passitur illis: Immodicus contra carpit virtutemq; labor.

Bapista Mantuan. Parthen. lib. 1.

Calcet erit (igni pigros rubigine sensus Otia corrudant, sopitasq; pectora torpor Noxius obliquat ferrum si transit in usus, Assiduo splendore micat, vultusq; nitenti, Audet ad argenti Deus aspirare superbum. At si longa quies terit, scatur, & atram Virtutis in scabiem, celeriq; absumitur amo.

Pictorius Poeta in Epigram.

Quo te cunque nil sancti egisse videbit, Hunc tibi vel penitus deperisse puta. Ista nec in minimis paruas dispendia damnis: Aere potest nullo vel breue tempus emi.

Catullus ad Lesbiam.

Ostium Catulle tibi molestum est: Otio exultas, nimiumq; gestis: Ostium & reges simul & beatas Perdidit vrbes.

Quid. lib. 1. de Remed. amor.

Quam placidus risus gaudet, quam populus vna, Et quam limosa carina palustris humo: Tam Venus otia amat. Sc. Queritur Egeibus quare sit factus adulter: In promptu causa est, desidiosus erat.

Menander.

Os molle dicitur, & xolh nois vaxh, Quam multa mort alibus otium facit mala.

Terent. Comœd. 4.

Quid? credebas dormiens tibi consecutus deos?

Quid. lib. de Remed. amor.

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus, Contempnas, tacent & sine luce facer.

Faultus

Ostium, Otiositas.

DEFINITIO: ET ETYMOLOG.

Ostium, Græce οστία, a ostium, ut dicitur. Est autem otiositas, quum quis quiete necessaria salutis corporis accepta, vacat ab aliquo opere spirituali vel corporeo. Acedit Otium est vacatio à labore, cuius contrarium est. Aliquando otium pro literarum studio capitur. Otium proprie dicitur vacatio à labore, cui negotium opponitur: etiam pro exercitatione leuiore animi, vel corporis, à magis feris negotiis. Inde dictum illud Ciceronis, Otiosus est otio literario. Item sumitur pro quiete, pace, tranquillitate. Hebr. Scheberh, cessatio, requies, sabbatum, à verbo cessauit, qui cuit à motu & opere. Vide Quies, & Sabbatum.

BIBLICI LOCI.

Ostium vitandum, Proa. 6. u. 6. 9. & 10. 9. 4. & 16. 12. 11. & 41. 4. & 42. 17. & 31. & 37. Eccl. 11. 5. Ephes. 4. 8. i. Thess. 4. 11. 2. Thess. 3. 12. 3. 14.

SENTENTIAE BIBLICE.

Malum enim malitiam docuit otiositas. Eccl. 33. Otiositas fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ; superbia, saturitas, & abundantia: & otium ipsius, & filiarum eius, & manum eorum, & pauperi non porrigebant, & eleuatæ sunt, & fecerunt abominabiles coram me, & abstuli eas. Exech. 16. Otium autem dormientem homines, venit inimicus eius, & superferuntur in medio truci. Matth. 13. Otiosus viduas deuita, quia discunt circumire domos: Imò & otiosum otiosæ, sed & verbosæ, & curiosæ, loquentes quæ non oportet. Tim. 5. Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem steret æstatis, contulgentis. Proa. 10.

PATRYM SENTENTIAE.

Nullas fructus otii, imò magis dispendium. Otiosus Esau amisit gratiam benedictionem, quia maluit cibum accipere quam quædam in epist. ad 1. er. Otium in sancto proposito otio deterius est, quod non solum non acquirit noua, sed etiam peracta consumit, sanctæ vitæ ratio non gaudet, & crescit: cessatione torpescit & deficit: quotidiana incrementis virtutum incrementis instauranda mens est, & vitæ hoc iter non de tranfacto, sed de reliquo meriendum. Hieron. in Diogen.

Faustus Andrelinus in Distichis.

*Corrumpunt forti celsus cum pectore mentes,
Otia plumoso desidiofa thoro.*

Pictorus.

*Si tibi perpetua vigil est o cura salutis,
Otia perpetua desidiofa caue.
Hostis apicantem quies videt inferis hostem,
Semper vitrici currit ad arma manu.
Sed times implicitum manuum se pedum se laborem,
Aut mentis vigili sollicita studio.*

Baptista Mantuanus lib. 1. De calamitate suorum temporum.

*Hæc est curarum genitrix exercitia nullis
Artibus officij nullo laudabilis usu
Segnitie, inter socias nutrita Megere,
Doctaq; languores animi, luctusq; magistra
Sola sedens, oculosq; solo defixa malignum,
Crassa supercilium pallens, impexa capillos,
Pteribris in patiens, scalpit caput unguibus Sencis:
Oz immunda, manus illotas, cadente salina,
Barba madet, pluit imbriferis de naribus humor,
Debilis est longo pendens in pectore dorso.
Fauce tumet, leuata angusto sub pectore ventrem,
Vtrius ad exemplum morbisq; intercutis instat:
Crux exile genus surgens, perpinguis est amplius
Tardat iter grauiusq; dolere iunctura podagris:
Hæc fera seruis, sanctæ salubria vita
Ingerit, est tardos ad clara negotia sensus
Somnifero languore premit, frigentia corda
Inmoluit gelido denique Selamne unbis:
Nil nisi terrenis haustum de se cibis unquam
Cogitat, annales veterum, dubiamq; futuris
Temporis ignorat sortem, non vlla latentes
Cernere naturas rerum causatq; tueri
Cura subit, subiecto oculo vix aspicit, agræ
Palpebras leuata herentes, humore tenaci
Lumen habet, surdentes aures, vox languida, sermo
Barbarus, obscuro verba interclusa palato:
Seminat infelix lolium, frigidusq; papauer,
Lethæiq; rigat steriles humoribus hortos:
Plumbea luenti gestat connexa met allo
Vincula, captiuos homini quibus alligat artus, &c.*

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

Emollit otium vires, sicut rubigo ferrum.
Fax immota torpet, ignem agitata restituit. Seneca lib. de Clementia.
Maior est delectatio in quiete, quam in motu. Aristotel. libro 7. Ethicorum.
Omnis laborans requie indiget. Arist. lib. 3. Politic.
Mihî enim qui nihil agit, esse omnino non videtur. Cic. lib. 2. de natura Deorum.
Prodicionum consilia per otium ex loci opportunitate capiuntur.
Etenim ignauia nemo immortalis factus est, neq; quiquam patrens, liberis, vt æterna fierent, ignauiam optauit, magis vt boni & honesti vitam suam agerent. Sallust. in Jugurtha.
Otium industriæ & studio maxime contrarium videtur. Valer. Max. lib. 8. c. 8.
Appium Claudium crebro solitum dicere accepimus: Negotium populi Romani melius, quam otium committi: non quod ignoraret, quam iucundus tranquillitatis status esset, sed quod animaduerteter præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capefendam excitari nimia quiete in delectatione resoluat. Et sane negotium nomine horridum, ciuitatis nostræ mores in suo statu continuit, blandæ appellationis quies plurimam vitium repperit. idem lib. 7. res. Sapienter dicta aut facta.
Quædam tempora nobis eripiuntur, quædam subducuntur, quædam effluunt. Turpissima tamen est iactura, quæ per negligentiam fit.
Magna pars eius iam præterit. Quicquid ætatis retro est, mors tenet. Cum differtur, vita transcurrit.
Omnia aliena sunt, tempus tantum nostrum est. Senec. in epist. 1.
Otiosus non sibi viuunt, sed quod turpissimum est, ventri & somno. Senec. in epist.
Nihil esse potest in vita nequius, aut sceleratius, quàm tempus ipsum, rem scilicet pretiosissimam, somno inertiaq; transigere. Qui enim desides, ignaui & otiositate viuunt non hercule magis viuunt, quàm stolidæ pecudæ & meræ belluæ, neq; enim viuunt, sed spiritum trahunt, sicut pecudæ solent. Quo factum est vt Nomothetæ pœnas quidem acerrimas contra istos desides atque otiosos statuerint, eoque iure infames dixerint: siquidem & Solon ipse in suis legibus

inertiam hanc, turpemque ignauiam feruissimè culpauerunt, sed fidiam, inquit, scilicet status est, is accusantibus esto obnoxius, hoc est etiam Q. Ennii non minus equidem dicendum esset, quod ignaui & præcepta quadam ex Philosophia intima esse, quæ idem Poeta in Tragedia Iphigenia his verbis contra contraxerat, fuit, vt Iulius Celsinus apud Frontonium Cornelianum

Otio qui nescit vti, plus negotij habet, Quam cum est negotium in negotio.

Nam cui, quid agat, institutum est, nullo negotio id agere, hoc est mentem atque animum delectat, sum, otioso in negotio, quod quid velit. Hoc idem est enim: Neque domi nunc otiosus, quod otium Picus Mirandula, de quo Crinitus libro 2. de hominibus, cap. 32.

Ingenium hominis ceu cariem & senium in otio, propter obfcuritatem, & muta quies vitæque se delectat, mota non corporibus modo, verum etiam animis maxime ciliat. Plut.

Otium sine literis mors est, & viui hominis sepulchrum, bis mala solitudo perfruat: circumspice singulos, otiosos, sanctius sit cum quolibet esse, quam secum. Seneca.

Gloriam otio iners ambitio est: vitam in otium otiosum solet: & sunt, quorum corpus innoxium est, & in malis furias mens otiosa discurrit. Epist. 19.

Quies tibi non delecta fit, vt quæ ab aliis laudatur, quid honeste que tractabis. Senec. in prætoribus.

Otium in exercitio peniciosissimum est, & ferè in otio dicam, omnium seditionum fons atque origo. Polybius.

Quemadmodum in corporibus externa incommoda, potest frigus, calor, labor, vulnera, & antiquum, re, & vbi facta sunt facile curare licet: quæ vero ex interna emergunt, vt scabies & morbi, difficile præuidentur, vbi prouenerit, curantur: ad eundem etiam modum in rebus & de exercitiis sentiendum est. Etenim aduersus exercitiis invidias & bella, in promptu est & præueniendi modum, vbi ingruerint. Verum aduersus ea que in ipsis politissimis scuntur, contra seditiones & collisiones difficles est modum magnam gerendam rerum dexteritatem & fingulam perquirant industriam. Verum omnibus (vt mea sunt) exercitiis & ciuitatibus, tum temporibus, vnum certissimum. Id autem est, vt circa prædicta nunquam permissum delectat & otii, maxime in prosperitate rerum & equiorum. idem hist. lib. 11.

Otio plebs lasciuat. Livius, decad. 3. lib. 3.

Otium quidem, requies, studiumq; literarum, voluntatem, contemplationemque rerum afferens, conuenientissimum est, rebusq; domi & militia defuncto recreatio. Plutarchus in Cimonis & Luculli.

Otium ac requies finis est quem reges mali ac invidiosæ & certaminibus assignant, quod is accidit, non quod in otio ptem pro honestate & virtute confectur, sed quod in otio dem voluptatibus & luxuriari vertunt. idem in Demetrii.

Militum consiliis otium maxime contrarium est. Polybius, de belle civilis.

Otium, res disciplinæ inimicissima. Vell. Patere. lib. 1.

Præpotentia imperia, agitatione rerum, ad virtutem optendam excitantur: nimia quiete resoluuntur in delectatione, otium, nomine horridum, ciuitatis nostræ mores in suo statu continuit, blandæ appellationis quies plurimam vitium repperit. Valer. Max. lib. 7. c. 2.

Militare otium est ferè tumultuosum. Amm. Marcell. libro 1. in quarto.

Nequitia status magis aspirare solent menti quietem, otiumq; cogitationum & rationum alias alios excitare habitum, que continentur inuadendo demergere, & aut in peccata precipitem (si factio minus, & assensu) aut vnderam in ea magnum per nem ac tumultum commouere. Zonar. Annal. rom. 1.

At quos hominis otium multo est hominis inersis atque occupatione efficacius. G. P. Achimer. hist. lib. 4.

Ne inertia torpescat, multa cum diligentia quæconque in otio veniunt sunt versanda, & ante oculos vite formæ, & quædam proponenda; tum quæ quæque vt perfectæ sunt, otiosandum. Est enim in his & decus suum, & eruditio quædam. sepe in minimis egregium quiddam elucet, quod otiosus quæst.

Non tam benignum ac liberale natura nobis tempus dedit, liquid ex illo vacet perdere. Senec. epist. 118.

Quorundam otium occupatum est: in villa, aut in lectulo media solitudine, quamuis ab omnibus recesserint, sibi ipsam sunt. Horum non otiosa vita est dicenda, sed delectatio otiosa. Idem de breuitate vite, cap. 11. Vide cap. 12. & 13. vbi præcipitur otio veterum Romanorum graphicè depicto sapiens Stoicus ferit:

Demetrius noster vitam securam, & sine viliis fortunæ

letudine ad voluptates, formam corporis ad libidinem, robur ad iniurias, ingenium ad fraudes, scientiam ad superbiam, eloquentiam ad discrimen, domicilium ac vestitum ad pompam, inaneque iactantiam, opes ad avaritiam & luxum, prolem & coniugium ad metum & sollicitudinem immortalem. Itē nunc, superet, & queri mini, de fortuna, & malis vestris ingemiscite: & bonis mala facitis, deque ecclestibus bonis compedes vobis ac laqueos, & vincula animæ conflat. G. Somno placido delector. R. At non modo reges, & duces, & principes, & philosophi, & poete. Insuper & familiarum patres vigilant, ac nocte conflagrant, quod ad sanitatem atque economiam, & philosophiam vult ait Aristoteles, sed fures etiam, & insidiatore (quodque est mirabilis) infanti & amatores, quos suarum mulierularum memoria, & desiderium excitat: tu vero non virtutis amore somnum oderis, vitium amicum? utque eleganter ait Flaccus Vt ingulgent homines, surgunt de nocte latrones, ut te ipsum serues, non expergisceris: pudcat semper tantum in vobis posse turpes causas, & nil posse pulcherrimas. G. Nullo vnquam, interpellant totis noctibus qui. R. Videtur quidem Aristoteles, quod superius attingi, ita vitam hominis partiri, ut dimidiam partem somno tribuat, dimidiamque vigilia, dum pro parte dimidia, non differre studiosi vitam, ait, a stulti vita: & siquidem pro somno noctem, pro vigilia diem vult intelligi: recta fateor ac vera est diuisio, æquis enim partibus tempus inter sese diuidunt. At si sic accipitur, æquis spatio inter partes differentia certa alia ingessit. Nulla enim actior, nulla altior cogitatio est, quam nocturna, nulla pars temporis studentibus aptior. Si autem somnum ipsum dimidiam temporis partem dicit, mirabile dictum est ex ore tam studiosi, & tam docti hominis. Abit enim ab anima bene instituta, & studiis intenta, dimidiū temporis dormire, quum quatuor sufficeret quibusdam, & tempore voluptuosius quoque sufficit. Noctū quidem surgere qualibet anni parte consilium est. Abit, ut noctem non hybernā modo, sed æstiuam totam dormiant, qui grande aliquid moluntur. Cæterum semel illam fregisse sufficit fortassis, quodque vigiliarum anticipatum erit breui (si res poscat) meridiana vicissitudine restaurari potest. At brumalis horæ noctis sæpius rumpendæ, pællendum, studendum, legendum, scribendum, cogitandum, contemplandum, querendum ingenio noui aliquid semper, & quod studio questum fuerit, memoria repetendum. Audiendus quoque Hieronymus, ad Eustachium scribens; noctibus bis terque surgendum, inquit, reuoluenda de scripturis, quæ memoriter retinemus. Denique his studiis fatigati oculi alterno sopore recreandi, & breui quiete recreari, altero exercitio fatigandi crunt, ne totis noctibus dormiendo, culcitæ incumbendo, sepulta cadauera videamus: motu crebro atque honesto vos viuos, & virtuti deditos comprobare.

letudine ad voluptates, formam corporis ad libidinem, robur ad iniurias, ingenium ad fraudes, scientiam ad superbiam, eloquentiam ad discrimen, domicilium ac vestitum ad pompam, inaneque iactantiam, opes ad avaritiam & luxum, prolem & coniugium ad metum & sollicitudinem immortalem. Itē nunc, superet, & queri mini, de fortuna, & malis vestris ingemiscite: & bonis mala facitis, deque ecclestibus bonis compedes vobis ac laqueos, & vincula animæ conflat. G. Somno placido delector. R. At non modo reges, & duces, & principes, & philosophi, & poete. Insuper & familiarum patres vigilant, ac nocte conflagrant, quod ad sanitatem atque economiam, & philosophiam vult ait Aristoteles, sed fures etiam, & insidiatore (quodque est mirabilis) infanti & amatores, quos suarum mulierularum memoria, & desiderium excitat: tu vero non virtutis amore somnum oderis, vitium amicum? utque eleganter ait Flaccus Vt ingulgent homines, surgunt de nocte latrones, ut te ipsum serues, non expergisceris: pudcat semper tantum in vobis posse turpes causas, & nil posse pulcherrimas. G. Nullo vnquam, interpellant totis noctibus qui. R. Videtur quidem Aristoteles, quod superius attingi, ita vitam hominis partiri, ut dimidiam partem somno tribuat, dimidiamque vigilia, dum pro parte dimidia, non differre studiosi vitam, ait, a stulti vita: & siquidem pro somno noctem, pro vigilia diem vult intelligi: recta fateor ac vera est diuisio, æquis enim partibus tempus inter sese diuidunt. At si sic accipitur, æquis spatio inter partes differentia certa alia ingessit. Nulla enim actior, nulla altior cogitatio est, quam nocturna, nulla pars temporis studentibus aptior. Si autem somnum ipsum dimidiam temporis partem dicit, mirabile dictum est ex ore tam studiosi, & tam docti hominis. Abit enim ab anima bene instituta, & studiis intenta, dimidiū temporis dormire, quum quatuor sufficeret quibusdam, & tempore voluptuosius quoque sufficit. Noctū quidem surgere qualibet anni parte consilium est. Abit, ut noctem non hybernā modo, sed æstiuam totam dormiant, qui grande aliquid moluntur. Cæterum semel illam fregisse sufficit fortassis, quodque vigiliarum anticipatum erit breui (si res poscat) meridiana vicissitudine restaurari potest. At brumalis horæ noctis sæpius rumpendæ, pællendum, studendum, legendum, scribendum, cogitandum, contemplandum, querendum ingenio noui aliquid semper, & quod studio questum fuerit, memoria repetendum. Audiendus quoque Hieronymus, ad Eustachium scribens; noctibus bis terque surgendum, inquit, reuoluenda de scripturis, quæ memoriter retinemus. Denique his studiis fatigati oculi alterno sopore recreandi, & breui quiete recreari, altero exercitio fatigandi crunt, ne totis noctibus dormiendo, culcitæ incumbendo, sepulta cadauera videamus: motu crebro atque honesto vos viuos, & virtuti deditos comprobare.

¶ SIMILITVDINÉS.

Bernardi. Sicut per rimam sentinæ aqua latenter intrat, & excreuit, donec nauis per nauarum incuriam demergitur: ita ex otio atque ignauia cogitationes prauæ, & concupiscentiæ multiplicantur, donec nauis cordis eis succumbens peccato periclitetur. *Serm. de S. Andrea.*

Laurentij Insin. Patriarcha. Sicut aqua, quæ caret decursu, ac iacet in foueis, putreficit, ac humano vsui aliena efficitur, repleturque animalibus venæcis & noxiis: Ita & corpus otii tabe confectum concupiscentiarum ac voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. *Lib. de perfectionis gradibus.*

Quemadmodum ex temperato labore carnis incendia cohibentur. Sic ex otio fountur & cresunt. *Libro de ligno vitæ, capite quinto.*

Plurarchi. Vt Herculem parum decebat, exuto leonis exuuiis, vestis Mælia, cum seroierit Omphalæ: Sic parum decorum ciuili viro deposita, quam gessit, persona, ad otiosam ac voluptuariam vitam se conferre. *in mor.*

Seneca. Aues, quæ conuiuui comparantur, vt immotæ facile pinguecant, in obscuro continentur: Ita sine vlla exercitatione iacentibus, tumor pigrum corpus inuadit, & superbam vmbriam iners sagina succreuit. *Lib. 2. epist. 123.*

Plinij. Apodes auiculæ, aut pendunt volatu, aut iacent, propterea quod pedibus careant. Ita quidam in vtramque partem nimis vehementes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent otio: nil medium est. *Lib. 10. c. 39.*

Thruveri. Nihilominus corpus quam animus (si quis videat) otio fordescit ac torpescit. *in apoph. 58.*

Nec corpus bene proficit, cuius nutritio intermittitur: nec animus feliciter promouet, vbi aut studium diu interrumpitur, aut virtus sua continuitate fallitur, ac distrahitur. *in apoph. 61.*

Corpus lassum post breuiam quietis interualla ad modum alacrius redit, post multa deses atque ignauam redit: Ita & animus noster longis feriis torpescit paucis efficitur promptior. *ibid.*

Otium tanto peius est somno, quod somnus duntaxat corpus, otium vero & ipsam afficit animam. *in apoph. 86.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Diogenes, otiosorum negotium amorem esse dicebat, quod hic K K K K affe-

Deotio & quiete. Dial. XXI.
Francisci Petrarcho.
G A V D.

affectus potissimum occupet otio deditis. Ita enim fit, ut dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. *Laert. l. 6.*
Idem. Audiens quosdam de otio disputantes, ut plurimum se dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui tesseris, qui que risu excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiusmodi Omnes otiosos dicebat. Licere namque eis istis dimissis meliora agere: à melioribus vero ad peiora migrare, nulli otium esse. Si quis autem migret, hunc id male facere negotiis implicitum. *Xenophon. lib. 3. de virtutibus & factis Socratis. Stob. serm. 28.*
Idem è praeicis authoribus scelerat verficulos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter usurpabat, quorum est ille Hesiodi:

Egyv' id' in ore d'os, atq' in d' e' d' eos,
 Id est:

Non probrum est operari, aut est cessatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes non solum ab otio, verum etiam ab actionibus inuulgis. Siquidem eos appellabat otiosos, qui alicuius computationibus & scortis ætatem absumunt. *Erasmus libro 3. apoph.*

Plato è disputatione discedens, solitus est admonere discipulos: Videte pueri, ut otium in re quapiam honesta collocetis. Significans, otium omnia mala docere adolescentes. *Laertius libro tertio.*

Leungus. Cuidam percontantur, quam ob rem virginum corpora cursibus, luctis, discorum ac telorum iactibus fatigaret? Ut, inquit, inquit, profectio ab ista statim radice, validum in validis corporibus initium fumens, recte germinet: simul ut ipsæ in perferendis partibus facile simul & genere certent aduersus pariendi nimis doloresque postremo, si qua incidat necessitas, ut possint & profecti, & pro liberis, & pro patria pugna. Intellexit vir prudens, quantam rerum publicarum pestis sit otium atque ignavia: contra, moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum salubriora. Unde nec virginibus permittit in otio viuere, sed has quoque masculinis exercitiis quodammodo vertit in masculos, quum in plerisque ciuitatibus per delicias ad luxum masculi transformarentur in feminas. *Plut. in Laco.*

Herondas, quum esset Athenis, audisset quendam iudicum sententia damnatum de crimine orti, qui in cellis incederet, & ab amicis mortis deduceretur, iussit sibi commonstrari eum, qui in causa liberali reus peragebat. Lacedæmonii, quicquid erat fordidarum artium, non per eum, sed per Helotas mancipia exerceri volebant: eoque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius, quod seruilia non exerceret, ibique pro crimine haberi, quod Lacedæmonie iudicaretur honestum ac liberale. *Plutarchus in Lacedæmonio.*

Cleomenes. Quodam interrogante, cur Argiuos cum Lacedæmonii bellum gerentes, & sapius victos non deleuissent: Ne optauerimus nosdem, inquit Cleomenes, illos deletos, ut habeamus, qui iuuenes quidem exerceant. Perpererat egregius dux, corrupti iuuentutem, si permittatur otio, luxu ac malorum omnium magistro *Plut. in Laco.*

Scipio N. Quibusdam dicentibus, res Romanas iam in tuto esse extinctis Carthagenisibus, & Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demum summo in periculo sumus, postquam nulli super sunt, quos vel timeamus vel reueremur. Senit inimicos per occasionem vitales esse nobis, per quos non licet impune sequire que negligentes esse. *Erasmus lib. 8. apoph.*

Seneca. Seruilius Vacia, vir prætorius, ac prædites, odio negotiorum abdidit se in villam suam, quam habebat non prociù à Curia: nec alia re notis fuit, quam eius villa & otio. Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant: O Vacia! solus scis viuere. Huius tamen ignauium, sine literis otium damnans Seneca epistol. 51. negat illam scire viuere, sed latere. Eoque nonnunquam villam præteriens, ioco dicere solebat: Hic situs est Vacia, subindicans, nihil interesse inter mortuum, & inerti otio additum. *Erasmus libro 8. apoph.*

Galba parasitus, obicitibus, quod in otio viueret: nemo, inquit, cogitur ad reddendum otii sui rationem, si nemo, nullus tutius viuere, quam otiosus. Nam rerum gestarum rationem poscuntur, qui tractant negotia: ab otiosis ea ratio non potest exigi. *Erasmus lib. 8. apoph.*

Augustus Cæsar, insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cælaris secedere solebant, qui cuperent otium, solitus est inquit per otiosos appellare: à quoque in enim sonat negotiorum vacuitatem. *Suet. in Augusto.*

Vibius Crispus. Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil plane agebat, sed quotidie sibi secretum horarium fumebat, nec faciebat aliud, quam captare muscas, easque stylo præacuto confingere. Unde quidam quum quaereret, num quis intus esset cum Cæsar? Vibius Crispus lepide respondit: Ne musca quidem. *Stob.*

Probus Imper. non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. *Iac. Spic. in lib. 2. En Sylu. de reb. gest. Alphonssi.*

Chilon dicebat, adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium, iuxta illud: *in otio iudicor.* Nihil enim vel tutius vel iu-

cundius. Nullum autem negotium periculosius, quam illud. *Laert. lib. 1. c. 4.*

Socrates. Otium possessionem omnium optimam dicitur. autem sentit, non ignauiam: sed è uniuersis negotiis otium tranquillitatem vitantibus esse quietum. *Quædam apoph.*

Ad Nicander, quum Atheniensis quidam diceret Nicander, amplectimini otium: Verum, inquit, prædites quemadmodum vos, quocumque modo illud nobis parare habeamus, otium honestis rationibus partium non esse optatum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nequeque otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exerceret. *Plut. in Laco.*

Scip. African. Si quando vacans à negotiis bellis in otio, dicere solebat, se nunquam minus otiosum, quam quum in otio. Senfit, se id temporis non dare animum eorum amantibus, sed Reipublicæ commodis multa suo cum animo. *Plut. in apoph. Cic. lib. 3. Offic.*

Ennius, dicere solebat, qui necesse otio uti, plus negotiorum quam cum est in negotio. *Erasmus lib. 4. c. 8.*

Attilius, fatius otiosum esse dicebat, quam nihil agere. Attilius nollet eruditissime simul & facetissime dicitur, quam nihil agere. Quamquam hoc dictum acrisibus Ciceroni. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus, nihil in quibus in se, in se nihil ad beatè viuendum conseruandum. Quemadmodum, qui moluntur, nec satis succedere potest fatigere dicuntur: Ita nihil agunt, qui frustra in otio multuantur. Plinius enim putat, eos, qui militum negotiorum hantur, nihil agere contra, qui se philosophia delectant. *Erasmus in apoph.*

Alphonssus, Familiars Alphonso regi rusticum quendam ignaui exemplum, ostenderunt, qui porticus huiusmodi uiuere. Hic rex: Vinam (ait) mihi se per otium comedere dicitur à superis. Simile quiddam narratur de Ptolomæo regem: quæ te se in latere reperit immortalitatem, tandem potestatem ciatus, conspiciat Aegyptios aliquot plebeios in comitatu flumen discumbentes: Vinam, inquit, saltem ex otio tran-

¶ ADAGIA.

Nec ad aures quidam scalpendas otium est. *Lucianus in his accisariis, id est in uocibus dicitur de otio.* *Cum ne minimum quidem otii sapere esse significatum.* Nullum otium feruis è exordio dicitur. *Sumptum à feruorum condicione, quibus heri nullum est otium.*

Festum multas habens, in otio nullus exera. *Subaudiendum, molestias aut occupationes. Dicitur enim magnas componere sarcinas aliquo profecturi.* Vincula Tythena dicitur per Tiphonem. *Dicitur autem otiosa negotia, quibus dicitur dicitur dicitur.* Dum licet fugere, nec quaere item. *Id est, quod est in otio.* Ab Alcibiade narrum. *Id est, cum è Sicilia citaretur ab Alcibiade, ut criminibus responderet, abdidit se, ne quis interrogaret, quo modo liceret effugere. Et isti bister in Alcibiade in otio ferne isti que theydygon.*

Conchas legere. *Summi orti est conchas & umbilicos legere in latere, quod suo esse solet puerorum.*

Liber non est, qui non aliquando nihil agit. *Qui in summo otio versabatur, ab omnibus seruis negotiis nihil agere dicebantur. Cic. lib. 2. de Orat.*

¶ EXEMPLA PROFANA.

Lucius Lucullus post præclara Reipublice munera in uictior, totum se otio philosophico dedit. *Plutarchus in Lucullo.*

Germani, quoties bella non incunt, non multum venantibus per otium transigunt, dediti somno ciboque fortissimas quibus bellicosissimus, ac nihil agens: delegata domus, & perantiam rerum cura foemina, semibusque, & infirmissimo conque exantiam ipsi habent, mira diueritate nature: cum tamen homines sic amertiam, & oderint quietem. *Cornel. Tacit. de mor. Germ.*

Constantinus Romanus imperii curam alio commisit, ad genem, qui Syrmio præerat, Bulgarie ducem commisit, ad cencos Pazinaces, qui excursions quotidie in Bulgaria faciebant. *Ibid.*

Alexander Basilij Macedonis Imperatoris, viginti annorum in nis singulari desidia, rebus grauioribus omnibus tantum venantibus equis & canibus operam dedit. *Theat. Zuing.*

P. Scipio, qui primus Africanus appellatus est, requiescentem Reipublic. pulcherrimis muneribus, otium sibi sumebat, alio modo: & à ceteri hominum frequentiaque interdum, tantumque

re, cuius obtentu fere solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Eras.
l. apoph.

§ HIEROGLYPHICVM.

Oris studiofum hominum indicare qui volunt, *Peliam auem* pingunt: ea enim in vmbra & aura æstatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cum in eos, qui otio literario dediti sunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod vt apud Iuuenalem est, *recto gaudet & Sombra. Pier. Val. 15. pag. 257. B.*

§ FABVLA.

Ouis & Canis.

Quo tempore animalia & pecudes sermone utebantur, aiunt o-
uem dixisse hero suo: Per mihi mirum videtur, nihil nobis à te præ-
beri, cogique è terra nos victum querere, de quibus tamen, tu & la-
nam capis & caeos, & agnos: canibus vnde nihil horum tibi redit,
impertis panem, quod ipse vesceris. Tum canem qui hoc audisset, fe-
runt sic locutum: Merito hercule meo fit, nam ego is sum, qui vos
ipsas etiam custodio atque seruo, ne vel hominum furto, vel lupor-
um raptu pereatis: quod si ego vestram custodiam neglexerem, iam
ne ad pabula quidem, exire auderetis, præformidine interitus. Atq;
ita etiam oues ipsas facile passas fuisse accepimus, vt se canes potio-
res & maiore in honore haberentur.

Hæc fabula narratur vulgo imperatorum, qui sapientum otio
irascuntur, & illos in tanto honore vitam de suis laboribus degere
molestè ferunt. Nisi enim ipsos doctrina & sapientia defendere, at-
que tegeret, neque salutem, neque fortunas suas saluas & integra
conseruare possent.

Vide *Acedia, Desidia, Ignauia, Pigrizia, &c.*

FINIS LIBRI DECIMITERTII.

KKKK 2

POLYAN.